

STAATSBLOD VAN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

592

BESLUIT van 26 november 1973, houdende vaststelling van het Besluit voorlopige verfijning algemene uitkering historische stadskernen en wijziging van het Besluit voorlopige verfijning algemene uitkering kleinere stedelijke gemeenten.

WIJ JULIANA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Financiën en van Binnenlandse Zaken van 30 maart 1973, nr. A 73/6450;

Gelet op artikel 10, tweede lid, van de Financiële-Verhoudingswet 1960 (*Stb.* 1961, 217);

Gezien het advies van de Raad voor de gemeentefinanciën van 6 september 1972, nr. 5613 Rgf 19/50;

De Raad van State gehoord (advies van 16 mei 1973, nr. 14);

Gezien het nader rapport van de Staatssecretaris van Financiën, A. de Goede, mede namens de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken van 6 november 1973, nr. A 73/21844;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1. 1. In dit besluit wordt verstaan onder de staat: de bij dit besluit behorende staat.

2. Voor de gemeente, binnen welker grondgebied één of meer kernen zijn gelegen, welke zijn vermeld op de staat, dan wel zijn bedoeld in artikel 4, wordt, behoudens het bepaalde in artikel 2, te beginnen met het uitkeringsjaar 1973, dan wel het uitkeringsjaar, bedoeld in artikel 4, het bedrag per inwoner, genoemd in artikel 10, eerste lid, der Financiële-Verhoudingswet 1960, voor elk van die kernen verhoogd met het bedrag, dat wordt verkregen door toepassing van de formule $a \times b \times c$

—, in welke formule voorstelt:

d

de letter a: de in gehele hectaren uitgedrukte, in de staat vermelde, dan wel in de artikelen 3 of 4 bedoelde, oppervlakte van de kern;

de letter b: indien het door de letter a voorgestelde aantal hectaren bedraagt

5 of meer doch minder dan 50		f 10 000,
50 of meer doch minder dan 100		11 000,
100 of meer doch minder dan 150		12 000,
150 of meer doch minder dan 200		13 000,
200 of meer doch minder dan 250		14 000,
250 of meer doch minder dan 300		15 000,
300 of meer doch minder dan 350		16 000,
350 of meer		17 000;

de letter c: voor het uitkeringsjaar 1973: 0,5 en voor elk der volgende uitkeringsjaren: 1;

de letter d: het aantal inwoners der gemeente op 1 januari van het uitkeringsjaar.

Artikel 2. De verhoging, voortvloeiend uit artikel 1, wordt voor elk der uitkeringsjaren 1973 tot en met 1978 voor een gemeente slechts toegepast, indien en voor zover deze de verhoging ingevolge het Besluit voorlopige verfijning algemene uitkering kleinere stedelijke gemeenten (*Stb.* 1966, 195) voor die gemeente overtreft.

Artikel 3. 1. Onze Ministers van Financiën en van Binnenlandse Zaken kunnen, de Raad voor de gemeentefinanciën gehoord, op een binnen één jaar na dagtekening van dit besluit

ontvangen verzoek van Burgemeester en Wethouders, voor in de desbetreffende gemeenten gelegen en op de staat vermelde kernen een andere oppervlakte vaststellen dan in de staat is vermeld.

2. Een beslissing tot afwijking, als bedoeld in het vorige lid, wordt slechts genomen indien de afwijking ten minste 5 hectaren, of als dat minder is, ten minste 10 procent van de in de staat vermelde oppervlakte bedraagt.

Artikel 4. 1. Onze Ministers van Financiën en van Binnenlandse Zaken kunnen, op verzoek van Burgemeester en Wethouders, de Raad voor de gemeentefinanciën gehoord, op grond van door hen over te leggen gegevens, welke betrouwbaar zijn en vergelijkbaar met de gegevens gebruikt voor de aanwijzing van de op de staat vermelde kernen, bepalen, dat een binnen het grondgebied van de desbetreffende gemeente gelegen kern een zelfde historisch-stedelijke structuur heeft als de op de staat vermelde kernen, mits de in het tweede lid bedoelde oppervlakte ten minste 5 hectaren bedraagt.

2. Een beslissing, bedoeld in het vorige lid, vermeldt tevens het uitkeringsjaar met ingang waarvan artikel 1 toepassing vindt, alsmede de in gehele hectaren uitgedrukte oppervlakte van de kern, vastgesteld zoals voor de op de staat vermelde kernen.

Artikel 5. Van een in de artikelen 3 of 4 bedoelde beslissing wordt mededeling gedaan aan Burgemeester en Wethouders, aan Gedeputeerde Staten en aan de Raad voor de gemeentefinanciën. De beslissing wordt gepubliceerd in de *Staatscourant*.

Artikel 6. Ons in artikel 2 genoemde besluit wordt als volgt gewijzigd: Na artikel 2 wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 2a. 1. Dit besluit wordt toegepast tot en met het uitkeringsjaar 1978.

2. In afwijking van het bepaalde in de artikelen 1 en 2 bedraagt de in die artikelen bedoelde verhoging voor de uitkeringsjaren 1975 tot en met 1978 respectievelijk 4/5, 3/5, 2/5 en 1/5 van de verhoging, welke voor de desbetreffende gemeente ingevolge die artikelen voor het uitkeringsjaar 1974 wordt toegepast.

Artikel 7. Dit besluit kan worden aangehaald als Besluit voorlopige verfijning algemene uitkering historische stadskernen.

Lasten en bevelen dat dit besluit, met de bijbehorende nota van toelichting in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en dat daarvan afschrift zal worden gezonden aan de Raad van State, aan de Algemene Rekenkamer en aan de Raad voor de gemeentefinanciën.

Soestdijk, 26 november 1973.

JULIANA.

De Staatssecretaris van Financiën,

A. DE GOEDE.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken,

POLAK.

Uitgegeven de twintigste december 1973.

De Minister van Justitie,
VAN AGT.

**Staat van historische stadskernen, behorende bij het
Besluit voorlopige verfijning algemene uitkering
historische stadskernen**

Historische stadskern	Oppervlakte van de kern in hectaren	Historische stadskern	Oppervlakte van de kern in hectaren	Historische stadskern	Oppervlakte van de kern in hectaren	Historische stadskern	Oppervlakte van de kern in hectaren
<i>Groningen</i>		Zwartsluis	7	Haarlem	92	Vlissingen	11
Appingedam	10	Zwolle	39	Hoorn	41	IJzendijke (gem. Oostburg)	5
Delfzijl	5			Medemblik	22	Zierikzee	41
Groningen	108	<i>Gelderland</i>		Monnickendam	18		
Winschoten	8	Arnhem	17	Muiden	6		
<i>Friesland</i>		Batenburg	6	Naarden	14	<i>Noord-Brabant</i>	
Bolsward	24	Buren	7	Purmerend	10	Bergen op Zoom	44
Dokkum	23	Elburg	9	Weesp	15	Breda	39
Franeker	20	Culemborg	19			Eindhoven	7
Harlingen	32	Doesburg	20	<i>Zuid-Holland</i>		Geertruidenberg	10
Heerenveen	7	Doetinchem	11	Asperen	6	Grave	8
Hindeloopen	8	Groenlo	10	Brielle	28	Helmond	5
Leeuwarden	39	Harderwijk	21	Delfshaven (gem. Rotterdam)	6	's-Hertogenbosch	43
Sloten	5	Hattem	6	Delft	72	Heusden	14
Sneek	23	's-Heerenberg (gem. Bergh)	5	Dordrecht	58	Megen (gem. Megen, Haren en Macharen)	5
Workum	13	Huissen	6	Goedereede	8	Oosterhout	17
IJlst	7	Lochem	7	Gorinchem	25	Oudenbosch	7
<i>Drenthe</i>		Nijkerk	14	Gouda	50	Roosendaal (gem. Roosendaal en Nispen)	8
Assen	7	Nijmegen	10	's-Gravenhage	113	Steenbergen	8
Coevorden	9	Tiel	15	Hellevoetsluis	6	Tilburg	5
Meppel	17	Wageningen	7	Leerdam	6	Willemstad	8
<i>Overijssel</i>		Zaltbommel	23	Leiden	80	Woudrichem	5
Almelo	11	Zevenaar	6	Maassluis	11		
Blokzijl (gem. Brederwiede)	9	Zutphen	30	Schiedam	25		
Delden (gem. Stad Delden)	5	<i>Utrecht</i>		Schoonhoven	16	<i>Limburg</i>	
Deventer	35	Amersfoort	52	Vianen	8	Gennep	6
Genemuiden	5	Montfoort	9	Vlaardingen	11	Maastricht	85
Goor	7	Oudewater	12	Woerden	7	Montfort	8
Hasselt	9	Rhenen	5	<i>Zeeland</i>		Nieuwstadt	10
Kampen	39	Utrecht	130	Aardenburg	6	Roermond	40
Oldenzaal	11	Wijk bij Duurstede	10	Axel	8	Sittard	14
Ootmarsum	6	IJsselstein	8	Brouwershaven	10	Stevensweert	7
Rijssen	8	<i>Noord-Holland</i>		Goes	23	Susteren	10
Steenwijk	10	Alkmaar	39	Hulst	16	Valkenburg (gem. Valkenburg-Houthem)	7
Vollenhove (gem. Brederwiede)	7	Amsterdam	365	Middelburg	84	Venlo	10
		Beverwijk	13	Sas van Gent	5	Weert	16
		Edam	32	Sluis	10	Wessem	9
		Enkhuizen	40	Tholen	8	Wijck (gem. Maastricht)	9
				Veere	9		

NOTA VAN TOELICHTING

Een historische stadskern brengt, wanneer zij van betekende omvang is, voor de gemeente, binnen welker grondgebied zij is gelegen, in verschillende sectoren van de gemeentehuishouding een aanzienlijke verzwaring van lasten mee. Voorzover de zwaardere lasten louter verband houden met de restauratie van monumenten is er de verfijning algemene uitkering monumenten, welke deze gemeenten op dit punt tegemoetkomt. Er zijn echter ook andere sectoren, waar lastenverzwaring optreedt. Te denken is aan het onderhoud van straten en rioleringen, veelal ook van grachten en walbeschoeiingen, verkeersvoorzieningen e.d. Deze lastenverzwaring houdt meer algemeen verband met de structuur van de historische stadskern, die enige eeuwen geleden als stedelijke kern is ontstaan en sedertdien qua structuur niet noemenswaard is gewijzigd, ook al zou de betreffende gemeente in sommige gevallen als geheel thans niet meer als een stad kunnen worden aangemerkt. Een dergelijke kern kenmerkt zich door een compacte, veelal door natuurlijke of kunstmatige grenzen omsloten bebouwing met relatief veel oude tot zeer oude gebouwen, met nauwe straten en steegjes en vaak met relatief veel watergangen.

Er zijn betrekkelijk veel gemeenten met een dergelijke historische stadskern, in omvang variërend van enkele hectaren tot meer dan honderd hectaren. Voor deze gemeenten wordt een bijzondere omstandigheid, als bedoeld in artikel 10, tweede lid, der Financiële-Verhoudingswet 1960, aanwezig geacht, die een verhoging van het bedrag per inwoner, genoemd in het eerste lid van dat artikel, rechtvaardigt. Het onderhavige besluit strekt ertoe een dergelijke verhoging, een verfijning van de algemene uitkering, tot stand te brengen.

Om voor deze verfijning in aanmerking te komen moet een gemeente aan twee voorwaarden voldoen:

1e. zij moet een kern op haar grondgebied hebben, die in de periode van omstreeks 1600 tot omstreeks 1850 als stad werd aangemerkt en

2e. het door aaneengesloten bebouwing gekenmerkte gedeelte van de kern omstreeks 1830 moet qua structuur thans nog tot een voldoende oppervlakte ongewijzigd aanwezig zijn.

Voor de beantwoording van de vraag of een kern in de genoemde periode als stad is aangemerkt, is uitgegaan van de aanduiding als zodanig op een negental historische kaarten. Deze hieronder vermelde, in het bezit van de Leidse Universiteitsbibliotheek zijnde, kaarten zijn voor raadpleging in het kader van het gestelde doel betrouwbaar geacht, omvatten elk het gehele huidige grondgebied van Nederland, bezitten een ongeveer gelijke schaal van waarneming en zijn met een onderling verschil van tenminste tien jaar vervaardigd in de periode van omstreeks 1600 tot omstreeks 1850.

Catalogusnr.	Datering	Beknopte aanduiding
I-54	1602	P. Kaerius
I-56	1617	P. Kaerius
I-62	1631	H. Hondius
I-57	1650	C. J. Visscher (uitg.)
I-71	1675	F. de Wit
I-78	ca. 1690	N. Visscher (uitg.)
I-126	1747	T. Majer
I-139	1816	E. Maaskamp
II-23	1833	W. C. van Baarsel

Een historische kern is als stedelijk aangemerkt, indien zij op tenminste twee van deze negen kaarten als stad is vermeld. Aangenomen mag worden, dat de in de aanhef omschreven voor een historische stadskern kenmerkende structuur tot omstreeks 1850 is bewaard gebleven. Eerst na dat tijdstip is de open structuur in de stadsuitbreidingen geleidelijk meer gebruikelijk geworden. In verband hiermede zijn de minuutplannen van het kadaster, die in het tweede kwart van de negentiende eeuw zijn tot standgekomen, voor de toetsing aan de onder 2e ge-

noemde voorwaarde gebruikt. Door vergelijking van deze minuutplannen – waarbij in enkele gevallen wegens het ontbreken van deze minuutplannen van vergelijkbare kaarten is gebruik gemaakt – met de huidige bijbladen van het kadaster is voor elke historische stadskern vastgesteld in hoeverre het door aaneengesloten bebouwing gekenmerkte gedeelte van de kern qua toenmalige structuur thans nog aanwezig is. De aldus vergeleken situaties zijn op kaarten vastgelegd. Van de thans nog aanwezige delen van de kern is de oppervlakte in hectaren bepaald en deze oppervlakte vormt de belangrijkste maatstaf voor de verfijning. Teneinde te voorkomen, dat door niet geheel te vermijden subjectieve oordelen bij de vaststelling van de oppervlakte de desbetreffende gemeenten ten opzichte van elkaar in een ongelijke positie zouden komen te verkeren zijn enkele regels opgesteld, die ten aanzien van alle kernen gelijkelijk zijn gevolgd. Deze regels zijn de volgende:

1. Niet in aanmerking zijn genomen de volgende delen van een historische stadskern:

- 1.1. de binnen de kern liggende landbouwgronden, stadsparken, e.d.;
- 1.2. water, dat slechts aan één zijde is bebouwd;
- 1.3. wallen e.d. aan de buitenzijde van de stadskern;
- 1.4. delen, waarvan de structuur sedert omstreeks 1830 is gewijzigd.

2. Structuurwijziging is aangenomen als:

- 2.1. water is gedempt in samenhang met wijziging van de aangrenzende bebouwing en/of wijziging van het stratenplan;
- 2.2. bouwgronden zijn gewijzigd;
- 2.3. bebouwing is afgebroken zonder vervanging daarvan.

3. Niet als structuurveranderend is aangemerkt:

- 3.1. vervanging van bebouwing zonder aantasting van bouwgronden, straten- en/of grachtenplan;
- 3.2. demping van water zonder wijziging in de aangrenzende bebouwing en zonder wijziging van het stratenplan.

Aangenomen is verder, dat er bij een oppervlakte van minder dan 5 hectaren in het algemeen geen lastenverzwaring van betekenis optreedt. Daarom is de verfijning beperkt tot de gemeenten, welke historische kern, berekend overeenkomstig de vorenstaande regels, een oppervlakte van tenminste 5 hectaren heeft. Bij de verrichte onderzoeken is overigens gebleken, dat bij kernen van geringere omvang in het algemeen niet van een stedelijke structuur kan worden gesproken.

De historische stadskernen, die op grond van de hiervoor toegelichte criteria voor de verfijning in aanmerking komen, zijn met hun oppervlakte in hectaren en met de gemeenten, op welker grondgebied ze thans zijn gelegen, vermeld op de bij het besluit behorende staat.

In het bedrag der verhoging per hectare is een lichte progressie aangebracht, omdat aannemelijk is, dat de lasten per hectare van een historische stadskern toenemen naarmate de oppervlakte ervan groter is.

Om budgettaire redenen wordt de onderhavige verfijning gefaseerd ingevoerd. Zij wordt voor het eerst toegepast voor het uitkeringsjaar 1973, echter voor dat jaar nog slechts voor de helft. Voor het uitkeringsjaar 1974 zal zij, afgezien van de anticumulatieregeling van artikel 2, volledig werken.

Hoewel de gegevens, die ten grondslag liggen aan de bij dit besluit behorende staat, zorgvuldig zijn verzameld en bewerkt, zijn feilen daarbij uiteraard niet uitgesloten. Met name op de kaarten zijn aanmerkingen te maken die ook door de veelheid der gebruikte kaarten niet geheel weggenomen kunnen worden. Op dit moment is evenwel nog geen beter criterium voor aanwijzing van de historische stadskernen voorhanden. Het thans niet accepteren van de kaarten zou verdere vertraging

van de invoering van deze verfijning betekenen. Nader onderzoek, o.a. naar de criteria voor de selectie van de kernen en de effecten van daarbinnen gelegen kanalen, grachten, e.d. zal plaatsvinden, wat zijn weerslag vindt in de aanduiding van de verfijning als voorlopige verfijning. Naar verwachting zal daarmee evenwel geruime tijd zijn gemoeid. Gezien de reeds bruikbare resultaten, die het onderzoek tot nu toe heeft opgeleverd, achten de ondergetekenden het niet gewenst de invoering van de onderhavige verfijning verder uit te stellen.

Gemeenten, die van mening zijn dat een op hun grondgebied gelegen historische stadskern ten onrechte niet op de staat is vermeld, kunnen op grond van artikel 4 van het besluit verzoeken die kern alsnog onder de toepassing van dit besluit te brengen.

Tegen de metingsregels is geen individueel bezwaar mogelijk omdat daardoor de uniformiteit zou kunnen worden doorbroken. Algemeen gevoelde bezwaren tegen de metingsregels kunnen in de voortzetting van het onderzoek worden betrokken. Als Burgemeester en Wethouders van mening zijn dat de metingsregels voor een kern op het grondgebied van hun gemeente niet juist zijn toegepast, kunnen zij nadere vaststelling van de oppervlakte vragen. De ondergetekenden zijn voornemens de thans in de verfijningsregeling betrokken gemeenten omstreeks de datum, waarop het besluit in het *Staatsblad* wordt geplaatst, een kaart toe te zenden waarop de in aanmerking genomen delen van de historische stadskernen zijn aangegeven. Gezien de nauwkeurigheidsgraad, waarmee gewerkt kon worden, en de toegepaste afronding op hele hectaren van de gevonden oppervlakten moet worden aangenomen dat geringe afwijkingen van de vermelde oppervlakten mogelijk zijn zonder dat daardoor een betere uitkomst wordt verkregen. Voor deze geringe afwijkingen is herziening van de oppervlakte uitgesloten. Herziening is wel mogelijk als een afwijking wordt gevonden ten opzichte van de in de staat vermelde oppervlakte van:

ten minste 1 ha als de kern	5-10 ha was
ten minste 2 ha als de kern	11-20 ha was
ten minste 3 ha als de kern	21-30 ha was
ten minste 4 ha als de kern	31-40 ha was
ten minste 5 ha als de kern	41 of meer ha was.

De bij dit besluit geregelde verfijning komt in de plaats van de voorlopige verfijning algemene uitkering kleinere stedelijke gemeenten.

Laatstgenoemde verfijning richt zich op stedelijkheid in het algemeen. De aan deze verfijning ten grondslag liggende kostenaspecten, welke in de toelichting daarop zijn vermeld - onderhoud van straten, pleinen en plantsoenen en de straatverlichting, verbeteringen en modernisering daarvan, hetzij uit verkeersoogpunt hetzij om andere redenen, alsmede de kosten van sociale zorg en maatschappelijk werk - blijken evenwel vooral aan oud-stedelijkheid te moeten worden toegeschreven en niet of in veel mindere mate aan nieuw-stedelijkheid. In verband hiermee wordt de voorlopige verfijning algemene uitkering kleinere stedelijke gemeenten met ingang van het uitkeringsjaar 1975 in vier jaar afgebroken. Bovendien is een bepaling opgenomen, welke ertoe strekt de cumulatieve werking van beide verfijningen te voorkomen.

Ter illustratie van de werking van de formule dient het volgende voorbeeld. De gemeente Dordrecht heeft blijkens de lijst een historische stadskern van 58 hectaren. Voor 1973 is de uitkomst van de formule $58 \times f 11\ 000 \times 0,5 = f 319\ 000$.

$$\frac{d}{d} =$$

Bij de berekening van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds wordt deze uitkomst nog vermenigvuldigd met het aantal inwoners per 1 januari 1973 (is letter d) en het uitkeringspercentage van ca. 300. De opbrengst wordt dan $f 319\ 000$.

$$\frac{d}{d} \times d \times 3,00 = f 957\ 000.$$

De voorlopige verfijning kleinere stedelijke gemeenten vergt in 1973 zonder toepassing van het uitkeringspercentage ca. 9,3 mln. Bij volledige werking (1979) zal de bij dit besluit in het leven geroepen verfijning zonder toepassing van het uitkeringspercentage ca. 34 mln. vergen. Rekening houdend met de anticumulatiebepaling zal voor deze laatste verfijning voor het uitkeringsjaar 1973 zonder toepassing van het uitkeringspercentage ca. 12,5 mln. nodig zijn.

De Staatssecretaris van Financiën,

A. DE GOEDE.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken,

POLAK.